

Covid-19: ‘Berichtgeving en beleid behoeven aandacht voor de diversiteit van ouderen’

Datum bericht: 10 mei 2021

De berichtgeving over de coronacrisis en besluitvorming van bijbehorende maatregelen moet de diversiteit van onze oudere generaties beter weerspiegelen. In plaats van de nadruk op ‘kwetsbaarheid’ vinden ouderen het belangrijk dat er rekening wordt gehouden met individuele verschillen en de veerkracht van ouderen. Daarnaast is er behoefte aan een concrete en op maat gesneden vertaling van maatregelen naar alledaagse situaties. Dat bleek uit onderzoek van het Behavioural Science Institute van de Radboud Universiteit en geestelijke gezondheidszorgorganisatie Pro Persona naar de percepties en praktische behoeftes van 65-plussers met betrekking tot de Covid-19 overheidsmaatregelen.

Nessa Ikani, gastonderzoeker aan Radboud Universiteit, professor Gert-Jan Hendriks, Hoogleraar klinische psychologie aan Radboud Universiteit, en professor Richard Oude Voshaar, Hoogleraar Ouderenpsychiatrie aan Rijksuniversiteit Groningen, brachten het adviesrapport ‘Praten met in plaats van over ouderen’ uit om de autoriteiten en ouderenorganisaties te faciliteren bij het versoepelen van Covid-19-overheidsmaatregelen en het creëren van sociale vooruitzichten. Om een beeld te krijgen van de percepties van ouderen over de maatregelen en versoepeling hiervan interviewden de onderzoekers eerst 26 ouderen om de belangrijkste thema’s te identificeren. Op basis van deze thema’s werd vervolgens een enquête ontwikkeld die ongeveer 400 mensen hebben ingevuld. De groep onderzoeksdeelnemers bestond uit een mix van “jongere ouderen” tussen de 65 en 75 jaar oud en “oudere ouderen” van 75-plus. Sommige deelnemers wonen alleen, anderen met een partner. Deze deelnemers werden geworven via KBO-PCOB, de grootste landelijke seniorenorganisatie, en onafhankelijke vereniging Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen.

Uit dit onderzoek - gesubsidieerd door ZonMW - zijn drie belangrijke adviezen naar voren gekomen.

Luister naar onderzoeker en hoofdauteur Nessa Ikani die de adviezen uitlegt:

Als eerste wordt geadviseerd dat het belangrijk is om de groep mensen van boven de 65 jaar als heterogene leeftijdsgroep te zien. In de berichtgeving vanuit de overheid en de media wordt een té generaliserend beeld geschetst waarin een oudere leeftijd en kwetsbaarheid automatisch samenvallen. Veel ouderen herkennen zich onvoldoende in dit beeld.

Ikani, hoofdauteur van het adviesrapport, legt uit: 'Voor ouderen is het belangrijk dat er meer onderscheid wordt gemaakt - bijvoorbeeld tussen fit en kwetsbaar, tussen jong en oud - omdat ook andere factoren een rol spelen dan leeftijd alleen. Dit biedt ruimte voor beleid op maat voor specifieke 'subgroepen' bij de versoepeling van maatregelen.'

Naast eenzaamheid telt veerkracht ook

Ouderen missen tijdens de coronasituatie de sociale ontmoetingsplekken, georganiseerde activiteiten en het fysieke contact met dierbaren. Vooral alleenstaande ouderen en 'oudere' ouderen van 75 jaar en ouder, ervaren hierdoor meer eenzaamheid.

Toch is het in de berichtgeving vanuit de overheid en media belangrijk om daarnaast ook aandacht te hebben voor de veerkracht van ouderen en voor wat ouderen wél kunnen en ook nog doen op dit moment. 'De veerkracht van ouderen, verkregen op basis van levenservaringen, kan andere ouderen en ook andere leeftijdsgroepen inspireren bij het relativeren van en omgaan met de coronasituatie', zegt Ikani.

Meer voorbeeldsituaties nodig

De vertaling van de Covid-19-overheidsmaatregelen naar veelvoorkomende situaties, bijvoorbeeld spontane ontmoetingen op straat of de omgang met (klein-)kinderen, roept bij verschillende ouderen regelmatig onduidelijkheid op. Wanneer het onduidelijk is hoe er met een maatregel moet worden omgegaan, is men daardoor eerder geneigd om de situatie uit de weg te gaan om zo overtreding te voorkomen.

Ikani geeft aan: 'Het personaliseren van maatregelen is een belangrijk advies. Dit maakt de interpretatie van maatregelen eenduidiger en helpt onnodige vermijding van situaties te beperken.'

De onderzoekers pleiten daarnaast voor een 'ouderenroutekaart' waarin voor verschillende risiconiveaus basisregels en voorbeeldsituaties worden beschreven die voor ouderen relevant zijn. Ouderenorganisaties kunnen een belangrijke rol hierin spelen en helpen bij het aandragen van voorbeeldsituaties waarin maatregelen onduidelijk zijn. Ook kunnen zij positief geformuleerde adviezen geven over hoe om te gaan met sociale isolatie en het welbevinden te verhogen, bijvoorbeeld: "maak dagelijks een ommetje" of "spreek met een bekende af elkaar kort te treffen op anderhalve meter in de buitenlucht". Wel geven de onderzoekers aan dat het belangrijk is om bij de communicatie hiervan oog te hebben voor mensen die minder digitaal vaardig zijn en voor (etnische) minderheidsgroeperingen.

Ouderen maken veel gebruik van diensten en faciliteiten van vrijwilligersorganisaties, maar tegelijkertijd zetten ook veel ouderen zich in voor vrijwilligersdoeleinden. Net als voor andere leeftijdsgroepen zijn ook voor ouderen de meeste activiteiten helemaal weggevallen. Ikani sluit af: 'Ondanks het vaccinatieschema zijn er voorlopig nog weinig sociale vooruitzichten voor ouderen. Het is belangrijk om ook deze leeftijdsgroep perspectief te bieden en daarbij aandacht te hebben voor verscheidenheid.'

Meer weten? Neem contact op met:

- Nessa Ikani, n.ikani@psych.ru.nl
- Persvoorlichting & wetenschapscommunicatie Radboud Universiteit, media@ru.nl, 024 - 361 6000